

WPROWADZENIE

Dwa kolejne lata — 2007. i 2008. — były dla całego środowiska slawistycznego (w tym rusycystycznego) okresem szczególnej mobilizacji: rok 2007. przyniósł XI Kongres Międzynarodowej Asocjacji Wykładowców Języka i Literatury Rosyjskiej (MAPRJAŁ) w Warnie (Bułgaria), rok 2008. — XIV Międzynarodowy Kongres Sławistów (MKS) w Ochrydzie (Macedonia). Niniejszy numer „Przeglądu Rusycystycznego” łączy w pewien sposób oba te wydarzenia, teksty tego numeru naszego kwartalnika (napisane specjalnie dla niego) powstały bowiem po kongresie warneńskim, otwiera go zaś tekst, który Walerij Michajłowicz Mokijenko, przewodniczący Komisji Frazeologicznej MKS, przygotował na kongres w Ochrydzie.

Tradycja numerów specjalnych „Przeglądu Rusycystycznego” nie jest długa, ale pozwoliła stworzyć edycje z wszystkimi zaletami wydań monograficznych. Przedkładamy dzisiaj uwadze Czytelników numer poświęcony współczesnej frazeologii rusycystycznej. Czynimy tak nie tylko dlatego, że Komisja Frazeologiczna MKS należy do najbardziej aktywnych i ekspansywnych organów Komitetu. Przyczyną główną jest fakt, że sama frazeologia jako subdyscyplina lingwistyki jest obecnie jednym z najbardziej dynamicznych nurtów filologii, nurtem, który zagarnia coraz to nowsze obszary doświadczeń, harmonijnie je z sobą zderzając, łącząc i przekształcając w instrument badawczy przydatny w wielu sferach analiz antropologicznych. W dzisiejszej frazeologii spotykają się tradycyjne metody strukturalno-opisowe z myśleniem w kategoriach komunikacyjno-pragmatycznych, bardzo wyraźnie zaznacza się we frazeologii paradygmat kognitywistyczny, frazeologia jest wręcz podstawą licznych analiz etnolingwistycznych, nabiera rozmachu frazeologia historyczno-porównawcza, wykształca się specjalna metodologia frazeografii jedno- i dwujęzycznej, coraz częściej we frazeologii dochodzą do głosu metody lingwistyki korpusowej. Echa tych szerokich zainteresowań współczesnych frazeologów odnajdzie Czytelnik i w niniejszym numerze „Przeglądu”, a jego autorzy zostali zaproszeni do

współpracy także dlatego, że reprezentują trzy najchętniej dziś penetrowane obszary szeroko rozumianej frazeologii językowej: frazeologię *sensu stricto* (idiomatykę), paremiologię (przysłowia) oraz skrzydlate słowa — sferę zjawisk, która wciąż szuka dla siebie najwłaściwszej nazwy (eptologia, frazeologia imienna, skrzydlatologia). Równocześnie niemal wszyscy autorzy tego numeru teoretycznie i praktycznie zajmują się leksykografią (frazeografią i/lub paremiografią).

Otwierający ten numer „Przeglądu” tekst Walerija Mokijenki przynosi ogólne i szerokie spojrzenie na rozwój frazeologii teoretycznej w Rosji i innych krajach słowiańskich, dając przegląd podejść i propozycji rozwiązywania takich kluczowych kwestii tej dyscypliny, jak językowy status jednostek frazeologicznych, ich nacechowanie stylistyczne, typologia transformacji frazeologicznych, intertekstualność frazeologii, jej miejsce w analizach ideograficznych i kognitywnych (etnolingwistycznych) itp. Następujące po tym przeglądzie cztery teksty (H. Waltera, L. Stiepanowej, L. Diadeczko, A. Pstygi) podejmują problematykę rosyjskiej frazeologii najnowszej: neologizmów i neosemantyzmów frazeologicznych oraz funkcjonowania frazeologii (w tym — skrzydlatych słów) w dzisiejszym rosyjskim dyskursie publicznym. Ku frazeologii historycznej badacze zwracają się nieporównanie rzadziej niż ku współczesnej, z tym większą więc satysfakcją kierując uwagę Czytelnika na tekst Alexandra Biericha poświęcony galicyzmom we frazeologii rosyjskiej wieku XVIII. Międzyjęzykowe, chociaż inne w charakterze, są też dwa kolejne teksty: Żeljka Fink prezentuje opisowo-porównawcze zestawienie adiektywnych frazeologizmów chorwackich i rosyjskich, Wojciech Chlebda zaś dokonuje polsko-rosyjskiego zestawienia w sferze paremiologii i zarazem paremiografii przekładowej. Leksykografia stała się też punktem wyjścia dla Jana Wawrzyńczyka: stwierdzając, jak ubogi jest słownikowy obraz łączliwości terminu *frazeologia*, badacz zwrócił się ku zasobom Runetu, prezentując w rozbiciu na grupy znaczeniowe ponad sto funkcjonujących w zasobach internetowych połączeń wyrazowych z tym terminem. Szczególne miejsce zajmuje w tym numerze „Przeglądu” obszerny i — nie ma co ukrywać — niełatwy w odbiorze tekst Piotra Wierzchonia, autora znakomitych indeksów *a tergo* do wielkich słowników przekładowych zredagowanych przez Jana Wawrzyńczyka. Lektura tego studium warta jest jednak ze wszech miar poświęconego na nią czasu, tekst przynosi bowiem spojrzenie językoznawcy nie-rusycysty biegłego w stosowaniu do analiz zasobów języka technik komputerowych, z tych dwóch powodów stanowi więc nie tak częste w naszej rusycystyce, a ożywcze metodologicznie spojrzenie „od zewnątrz”. Jest to, w mojej opinii, tekst ważny nie tylko w sensie „branżowym” (rusycystycznym i leksykograficznoprzekładowym), ale i ogólnoteoretycznym.

Pozwalam sobie też zwrócić uwagę Czytelnika na fakt, że część zebranych w niniejszym numerze „Przeglądu” tekstów przynosi przeglądy aktualnego „stanu posiadania” odnośnych poddyscyplin frazeologii teoretycznej w poszczególnych lingwistykach słowiańskich, wszystkie zaś zawierają w swych częściach bibliograficznych masę bardzo interesującej — w tym i najświeższej — literatury przedmiotu, niekiedy mało u nas znanej. Dla zachęconego ich lekturą Czytelnika ta mapa orientacji badawczych dzisiejszej frazeologii rusycystycznej i slawistycznej może się okazać nadzwyczaj cenna i pomocna w badaniach własnych.

Przyjęcie mojego zaproszenia pozwoliło spotkać się pod jedną okładką frazeologom współpracującym z sobą chętnie, ściśle i od dawna, ale pochodzącym z różnych krajów i ośrodków akademickich. Profesor Walerij Mokijenko reprezentuje Uniwersytet w Sankt-Petersburgu (Rosja) i równocześnie — podobnie jak prof. Harry Walter — Uniwersytet im. E.-M.-Arndta w Greifswaldzie (Niemcy). Profesor Swietłana Szuleżkowa — autorka pierwszej rosyjskiej monografii poświęconej skrzydlatym słowom i (współ)autorka znakomych słowników skrzydlatych słów — pracuje na Uniwersytecie w Magnitogorsku (Rosja). Prof. Željka Fink reprezentuje Uniwersytet w Zagrzebiu (Chorwacja), prof. Alexander Bierich — Uniwersytet w Heildelbergu (Niemcy), prof. Ludmiła Stiepanowa zaś nadesłała swój tekst z Uniwersytetu im. Palacký’ego w czeskim Ołomuńcu. Wreszcie rusycyści i slawiści polscy: prof. Jan Wawrzyńczyk reprezentuje tu Uniwersytet Warszawski, prof. Piotr Wierchoń — Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, dr Alicja Pstyga — Uniwersytet Gdański, piszący te słowa zaś — Uniwersytet Opolski (absolwentem UO jest także dr Artur Matkowski). Spotkanie ich wszystkich na gościnnych łamach „Przeglądu” ujawniło, nawiasem mówiąc, jeszcze jedną cechę dzisiejszej frazeologii rusycystycznej jako dyscypliny otwartej i chłonnej: jakkolwiek w jej centrum znajduje się frazeologia języka rosyjskiego, nieustannie przegląda się ona w zwierciadle innych języków (słowiańskich i niesłowiańskich) — frazeologia zaś innych języków przegląda się w zwierciadle ruszczyzny. Jest to świadectwo wielu stuleci realnych kontaktów językowo-kulturowych, które na długo przed jednoczeniem się Europy w strukturach Unii Europejskiej mocnymi i wielobarwnymi nićmi zszywały nasze języki i narody.

Dziękując wszystkim Autorom niniejszego numeru „Przeglądu” za odzew na mój apel i trud przygotowania w krótkim czasie swoich tekstów, życzę Czytelnikom wielu pożytków płynących z ich lektury.

Wojciech Chlebda